

Målnummer:	1779-05	Avdelning:	2
Avgörandedatum:	2008-12-08		
Rubrik:	Fråga om tillämpning av den s.k. utomståenderegeln vid beskattning av kapitalinkomst på aktier i fåmansföretag. Inkomsttaxering 2000.		
Lagrum:	3 § 12 b mom. femte stycket och 12 e mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt		
Rättsfall:	RÅ 2001 ref. 37		

REFERAT

J.B. avyttrade aktier i E*Trade Nordic AB (bolaget) under beskattningsåret. Skattemyndigheten i Stockholm avvek från J.B:s deklARATION genom att ta upp 3 640 000 kr under inkomst av tjänst och 5 984 883 kr under inkomst av kapital.

J.B. överklagade beslutet och yrkade att hans inkomst skulle fastställas i enlighet med deklARATIONEN, innebärande att hela realisationsvinsten om 9 624 883 kr skulle redovisas under inkomst av kapital. Han anförde bl.a. följande. I ärendet är ostridigt att utomstående i betydande omfattning ägt del i bolaget vid den tidpunkt då han bytte sina aktier i bolaget mot aktier i E*Trade Group Inc. Vad som är föremål för skilda meningar är om det föreligger särskilda skäl att, trots det utomstående ägandet, tillämpa fördelningsreglerna i 3 § 12 b mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL. Regeringsrätten har i dom den 9 oktober 2001, mål nr 8140-2000, uttalat sig beträffande tolkningen av den s.k. utomståenderegeln i nyssnämnda paragraf. Av domskälen framgår att Regeringsrätten vid tolkningen av uttrycket särskilda skäl lägger stor vikt vid syftet bakom den s.k. femårsregeln. Sålunda skall i det enskilda fallet endast sådana omständigheter som kan leda till icke avsedda skatteförmåner beaktas vid bedömningen av om utomståenderegeln är tillämplig eller ej. Bolaget har inte lämnat någon utdelning under 1998 och 1999. Före nyemissionen 1998 fanns överhuvudtaget inte några utdelningsbara medel. Det värde som aktierna i bolaget representerade före nyemissionen var i sin helhet hänförligt till framtidsförväntningar. Den blygsamma vinst som uppkommit i bolaget har i sin helhet genererats efter nyssnämnda nyemission, d.v.s. från den tid bolaget ägts av utomstående. J.B. har inte avyttrat några aktier i bolaget förutom de nu aktuella avyttringarna. Det har inte förekommit några inbördes avtal eller avtal om framtida förvärv eller något annat som kunnat leda till obehöriga skatteförmåner.

Skattemyndigheten vidhöll sitt beslut och anförde bl.a. följande. Det är ostridigt att ifrågavarande aktier är att anse som kvalificerade. Fråga uppkommer härvid hur föreskriften att förhållandena under en föregående femårsperiod skall beaktas skall tolkas. Sammanfattningsvis är myndighetens uppfattning att J.B. genom sina arbetsinsatser i bolaget skapat ett värde i företaget. Hur stort detta värde är har återspeglats i de kurser investerare varit beredda att betala för delägarskap i företaget. En förutsättning för att de särskilda fördelningsreglerna inte skall tillämpas är att utomstående ägande förelegat under hela den föregående femårsperioden eller den kortare tid som verksamhet bedrivits. Detta krav är inte uppfyllt i förevarande fall. Undantagsvis kan avsteg göras från den stipulerade tidsfristen. Här för krävs dock att det övergripande syftet med 3:12-reglerna inte kringgås. Ett undantag i förevarande fall skulle dock,

mot bakgrund av att vinsten får anses vara hänförlig till investerarnas värdering av J.B:s arbetsinsats, leda till ett sådant kringgående där arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster.

Länsrätten i Stockholms län (2002-10-30, ordförande Lagercrantz) avslog överklagandet och yttrade bl.a.: Ostridigt i målet är att de nu aktuella aktierna är kvalificerade. Frågan är om den s.k. utomståenderegeln är tillämplig vid beskattningen av den uppkomna realisationsvinsten. I bolaget skedde en nyemission under slutet av 1998 varvid juridiska personer inträdde som delägare i bolaget. Från början av 1998 förbereddes nyemissionen av J.B. och ytterligare en fysisk person. Det torde vara bl.a. J.B:s arbetsinsats som medfört att en värdestegring av aktierna uppkommit. I normalfallet skall det utomstående ägandet ha bestått under den föregående femårsperioden eller om företagets verksamhetsperiod varit kortare, under hela denna. Undantagsvis kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att utomståenderegeln kan bli tillämplig trots att det utomstående ägandet inte bestått under hela denna period (jfr RÅ 2001 ref. 37). Det utomstående ägandet har inte förelegat under hela bolagets verksamhetstid. Det har inte visats föreligga några omständigheter som medför att utomståenderegeln ändå skall tillämpas.

J.B. överklagade länsrättens dom och yrkade att hela realisationsvinsten hänförlig till avyttring av aktier i bolaget skulle beskattas i inkomstslaget kapital. Till stöd för sin talan anförde han bl.a. följande. Frågan huruvida det föreligger risk för inkomstomvandling måste naturligtvis prövas utifrån en analys av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Skatteverket och länsrätten har emellertid inte funnit en sådan analys nödvändig utan har stannat vid att konstatera att värdeökningen på aktuella aktier fram till nyemissionen 1998 kan hänföras till hans och hans kompanjons arbetsinsatser i företaget. Något svar på den av honom väckta frågeställningen vilka konkreta omständigheter/transaktioner som kunnat medföra/medfört obehöriga skatteförmåner i hans fall har inte heller besvarats. Några successiva utförsäljningar som skulle kunna medföra obehöriga skattefördelar har inte förekommit. Det har inte heller förekommit några inbördes avtal eller avtal om framtida förvärv eller något annat som har kunnat leda till obehöriga skatteförmåner. Under den korta tid som han och hans kompanjon ensamma ägde aktierna i bolaget saknade bolaget såväl inkomster som utdelningsbara medel. Den blygsamma vinst som uppkommit i bolaget har i sin helhet genererats efter det att utomstående förvärvat aktier i bolaget.

Skatteverket ansåg att överklagandet skulle avslås.

Kammarrätten i Stockholm (2005-01-19, Lindgren, Svensson, Sjökvist, referent) yttrade, efter att ha redogjort för tillämpliga lagregler: J.B. har beträffande bakgrunden till den i målet aktuella vinsten vid avyttring av aktier i bolaget uppgivit bl.a. följande. Bolaget registrerades hos PRV under våren 1998. Han och hans kompanjon förvärvade därefter aktierna i bolaget. Under senare delen av våren och sommaren 1998 förhandlade och träffade bolaget ett licensavtal med det noterade bolaget E*Trade Group Inc. gällande användning av varumärken och datasystem för Internetmäkleri. Vid en extra bolagsstämma i mitten av sommaren 1998 beslöts att öka bolagets aktiekapital genom en nyemission. Sedan dess har utomstående ägt mer än 30 procent av aktierna i bolaget fram till försäljningen den 16 september 1999. Bolagets egentliga verksamhet inleddes hösten 1998 i form av anställningar och systemutveckling, i första hand i dotterbolaget E*Trade Sverige AB. Detta bolag fick tillstånd att bedriva värdepappersrörelse den 30 mars 1999. - Av PRV:s bolagsregister framgår att bolaget bildats den 5 februari 1998 och att bolagsstämman fattat beslut om nyemissioner den 3 och 15 juni 1998. Besluten har registrerats i bolagsregistret den 11 respektive 24 september 1998. - Kammarrätten gör följande bedömning. - I målet är ostridigt att ifrågavarande aktier är att anse som kvalificerade enligt 3 § 12 a mom. första stycket SIL. Det är vidare ostridigt att J.B. och hans kompanjon ensamma ägt aktierna i bolaget under

dess inledande verksamhetsperiod våren 1998 och att minst 30 procent av aktierna har ägts av utomstående först sedan sommaren 1998. Av praxis (RÅ 2001 ref. 37) framgår att en tillämpning av utomståenderegeln inte är utesluten enbart på den grunden att det utomstående ägandet inte bestått under hela den tid under vilken företaget varit verksamt. Frågan blir då om det i målet föreligger sådana omständigheter som kan föranleda att utomståenderegeln inte är tillämplig. - J.B. har i målet uppgivit att bolagets egentliga verksamhet inte inleddes förrän hösten 1998, dvs. efter nyemissionerna, och då bara i form av anställningar och systemutveckling. Dessa uppgifter har inte vederlagts av Skatteverket. Mot bakgrund härav och då uppgifterna inte heller motsägs av utredningen i målet får det, enligt kammarrättens mening, anses visat att någon verksamhet av sådan omfattning och sådant slag som haft en påtaglig betydelse för vinstgenereringen inte bedrivits i bolaget under den tid som föregick utomstående ägares inträde i bolaget. Det förhållandet att J.B. och hans kompanjon under denna tid var ensamma ägare till bolaget föranleder ingen annan bedömning. J.B. har obestritt uppgivit att några successiva utförsäljningar eller andra omständigheter som skulle kunna medföra obehöriga skattefördelar inte har förekommit. Kammarrätten finner med hänsyn till det sagda att särskilda skäl för att tillämpa bestämmelserna i 3 § 12 b mom. SIL inte föreligger. Den realisationsvinst som uppkommit vid avyttringen av aktierna i bolaget skall därför i sin helhet beskattas som inkomst av kapital. Överklagandet skall därför bifallas i denna del. - Kammarrätten upphäver länsrättens dom och ändrar Skatteverkets beslut på så sätt att hela J.B:s skattepliktiga realisationsvinst till följd av avyttringen av aktierna i E*Trade Nordic AB skall beskattas som inkomst av kapital.

Skatteverket överklagade och yrkade att Regeringsrätten skulle fastställa skattemyndighetens beslut samt anförde i huvudsak följande. J.B. har utfört sådana prestationer och insatser som med hänsyn till bolagets verksamhet, som den gestaltade sig vid tidpunkten för det utomstående ägandets inträde, ska medföra att han anses ha haft sådan betydelse för vinstgenereringen att utomståenderegeln inte blir tillämplig. Vid avyttringstidpunkten 1999 fanns ett betydande utomstående ägande. Av utomståenderegeln (3 § 12 e mom. SIL) framgår att för det fall utomstående i betydande omfattning äger del i företaget och har rätt till utdelning, ska reglerna för kvalificerade aktier inte tillämpas, om inte särskilda skäl föreligger. Vid denna bedömning beaktas även förhållandena under de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret. Undantagsvis kan enligt vad Regeringsrätten uttalat i RÅ 2001 ref. 37 omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att utomståenderegeln kan bli tillämplig trots att det utomstående ägandet inte bestått under hela den föregående femårsperioden. Syftet med att beakta även tidigare års förhållanden är enligt förarbetena att hindra att successiva utförsäljningar, som syftar till att ta ut ackumulerad utdelning eller realisationsvinster efter en försäljning av en minoritetspost av aktierna, leder till inte avsedda skatteförmåner (prop. 1989/90:110 s. 704). Av förarbetena (a. prop. s. 703) följer vidare att en person alltid ska anses verksam i betydande omfattning i ett företag om hans arbetsinsatser har stor betydelse för vinstgenereringen i företaget. Uttalandet får ses som en nedre gräns för när en person ska anses som verksam i betydande omfattning. Har arbetsinsatsen stor betydelse för vinstgenereringen i företaget ska personen således alltid ses som kvalificerat verksam. Eftersom vinstgenereringen i förevarande fall inte har sin grund i en nämnvärd kapitalinsats ligger det nära till hands att knyta vinstgenereringen till en arbetsinsats eftersom en utomstående finansiär varit beredd att tillskjuta ett betydande kapital. Det förhållandet att företaget inte bedrivit någon rörelseverksamhet utesluter inte att den verksamhet som den skattskyldige ändå utfört i företaget skulle kunna innebära att denne anses verksam i betydande omfattning. I föreliggande mål har arbete utförts i bolaget. Arbetet har bestått i förhandlingar och ingående av avtal med E*Trade Group Inc. gällande användning av varumärken och datasystem för mäklarverksamhet på Internet för hela den nordiska marknaden. Vidare har även en ansökan för bolaget om att få bedriva värdepappersrörelse förberetts

och lämnats in till Finansinspektionen. Ansökan har registrerats hos Finansinspektionen den 15 juni 1998 och har gjorts i bolagets helägda dotterbolags namn. Slutligen har även arbetsinsatser utförts för att ordna finansiering (upprättandet av prospekt, kalkyler och nyemissioner) och på så sätt göra affärskonceptet kommersiellt gångbart. J.B. och övriga personer i företagsledningen har haft det fulla ansvaret för förhandlingar med E*Trade Group Inc., fullgörande av rättigheter och skyldigheter i enlighet med de ingångna avtalen, framtagande och iordningställande av ansökan om att få bedriva värdepappersrörelse, bildande av dotterbolag i de nordiska länderna och slutligen att finansieringsfrågan löstes för att koncernen på så sätt skulle kunna gå vidare i arbetet med målsättning att lansera de olika tjänsterna på de nordiska marknaderna. Det har framhållits att det är fråga om förväntade framtida värden som skapats under en avgränsad period. Detta är inte avgörande för bedömningen. Att förväntade intäkter kan nuvärdeberäknas och utgöra grunden för ett marknadsvärde är grundläggande inom företagsekonomisk värderingsteori och kan inte förta att det som skapats i företaget i grunden bygger på arbetsinsatser. Det framgår varken av förarbetena eller av praxis att sådana arbetsinsatser skulle vara undantagna från regelverket. En nyemission kan likställas med en successiv utförsäljning. En riktad nyemission till en utomstående finansiär sker normalt till ett bedömt marknadsvärde av vad som upparbetats. Därmed kommer överkursen vid emissionen att utgöra ett marknadsmässigt mått på den reella värdetillväxt som ägt rum i bolaget t.o.m. tidpunkten för emissionen.

J.B. bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. I början av 1998 förvärvade han tillsammans med M.L. hälften av aktierna i bolaget, som då var ett lagerbolag. Bakgrunden till förvärvet var en affärsidé som han hade och som innebar att de skulle införa en affärsidé i Sverige som utvecklats av ett amerikanskt bolag, E*Trade Group Inc. Affärsidén var att bedriva mäklarverksamhet med värdepapper på Internet. I samband med förvärvet av bolaget öppnades ett företagskonto. Några andra affärstransaktioner förekom inte i bolaget före nyemissionen 1998. Bolaget hade inga anställda och inte heller något kontor. Det enda planeringsarbete som gjordes före nyemissionen var förhandlingarna med E*Trade Group Inc. om ett licensavtal, ingivandet av en ansökan om tillstånd hos Finansinspektionen samt förberedelser inför emissionen. Med detta begränsade planeringsarbete kan någon verksamhet inte anses ha påbörjats före nyemissionen. Bolaget var dessutom förhindrat att bedriva verksamhet innan det erhållit tillstånd från Finansinspektionen och hade inte heller de nödvändiga förutsättningarna för att bedriva verksamhet eftersom licensavtalet inte trädde ikraft förrän tillstånd erhållits. Efter förvärvet av bolaget var M.L. under våren 1998 engagerad på heltid med andra arbetsuppgifter. Emissionen beslutades den 15 juni 1998 och riktades till en krets av investerare som han och M.L. kände sedan tidigare och som ingick i ett informellt nätverk. Något egentligt arbete med emissionen var det således inte fråga om och det fanns vid tidpunkten god tillgång till riskvilligt kapital. Genomförandet av nyemissionen krävde dock att ett antal formaliafrågor hanterades såsom upprättande av diverse dokument, registrering etc. Allt detta arbete ombesörjdes av bolagets juridiska ombud. Ägandet i bolaget fram till nyemissionen 1998 ska därför inte beaktas vid bedömningen av om utomståenderegeln är tillämplig. Hade nyemissionen inte blivit fulltecknad hade bolaget inte haft möjlighet att utveckla affärsidén med följd att bolaget i princip hade varit värdelöst. Den överkurs som betalades vid nyemissionen var således helt knuten till att investerarna bedömde att affärsidén hade en betydande potential snarare än att licensavtalet i sig var värt något. Överkursen hade alltså inget att göra med att bolaget skulle vara mer värt vid emissionstillfället. När nya företag söker riskkapital är det vanligt förekommande att grundarna/entreprenörerna har kvar ett betydande ägande i bolaget så att även de får möjlighet att ta del av en framtida värdetillväxt. Det enda av ekonomiskt värde som kan ha skapats före nyemissionen kan ha varit ett fördelaktigt licensavtal. Beträffande licensavtalet bör framhållas att utrymmet för att han skulle kunna förhandla fram ett avtal på särskilt förmånliga villkor naturligtvis var begränsat med ett börsnoterat amerikanskt bolag som motpart.

Till bilden hör också att det avtal som bolagen träffade var i princip identiskt med innehållet i de övriga licensavtal som E*Trade Group Inc. träffade med licenstagare vid denna tidpunkt. Övriga åtgärder var endast av administrativ karaktär. Det värde som han tillfört kan således helt hänföras till att han förmått identifiera en affärsidé som sedermera visat sig vara mycket framgångsrik. När en värdeökning på aktier har andra förklaringar än resultatet av utfört arbete ska aktierna i företaget inte anses kvalificerade. Eftersom detta är fallet bör hans aktier inte anses ha varit kvalificerade före nyemissionen 1998.

Regeringsrätten (2008-12-08, Billum, Hamberg, Fernlund, Brickman, Knutsson) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt de i målet aktuella bestämmelserna gäller följande. I 3 § 12 b mom. femte stycket SIL föreskrivs att om realisationsvinst uppkommer vid avyttring av kvalificerad aktie ska hälften av den del av vinsten som överstiger sparad utdelning, intill visst högsta belopp, tas upp som intäkt av tjänst. I 3 § 12 e mom. SIL finns en undantagsregel. Denna anger att om aktieägaren visar att utomstående i betydande omfattning äger del i företaget och har rätt till utdelning, ska bestämmelserna i 12 b mom. inte tillämpas, om inte särskilda skäl föreligger. Härvid beaktas även förhållandena under de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret.

Av handlingarna i målet framgår att bolagets verksamhet består av att tillhandahålla finansiella tjänster över Internet. Bolaget bildades enligt Patent- och registreringsverkets bolagsregister den 5 februari 1998. J.B. och M.L. förvärvade aktierna i bolaget den 26 mars 1998. Syftet med förvärvet var att genomföra en affärsidé i Sverige som utvecklats av det amerikanska bolaget E*Trade Group Inc. J.B. blev verkställande direktör samt styrelseledamot och M.L. styrelseledamot i bolaget. Under senare delen av våren och sommaren 1998 förhandlade och träffade bolaget ett licensavtal med E*Trade Group Inc. gällande användning av varumärken och datasystem för mäklarverksamhet via Internet på den nordiska marknaden. Bolagsstämman beslutade i juni 1998 att öka bolagets aktiekapital genom nyemissioner. Vidare registrerades den 15 juni 1998 en ansökan från bolaget till Finansinspektionen om att få bedriva värdepappersrörelse. Ansökan gjordes i ett helägt dotterbolags namn. Genom nyemissionerna, som genomfördes i juli 1998, trädde juridiska personer in som delägare i bolaget. Under våren 1999 fick bolaget erforderligt tillstånd från Finansinspektionen och bolagets tjänster lanserades i juni 1999. J.B. bytte i september 1999 sina aktier i bolaget mot aktier i E*Trade Group Inc.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

I målet är ostridigt att J.B:s aktier i bolaget var kvalificerade enligt 3 § 12 a mom. första stycket SIL. Bestämmelsen i 3 § 12 b mom. femte stycket SIL är således tillämplig på den realisationsvinst som uppkom vid avyttring av dessa aktier, såvida inte annat följer av utomståenderegeln i 3 § 12 e mom. SIL.

Av praxis framgår att utomståenderegeln kan bli tillämplig även om det utomstående ägandet inte har bestått under hela den föregående femårsperioden eller den kortare tid under vilken företaget varit verksamt (jfr RÅ 2001 ref. 37).

J.B. har uppgett att bolagets egentliga verksamhet inte inleddes förrän hösten 1998, således efter nyemissionerna. Av utredningen i målet framgår emellertid att han och M.L. vidtagit ett antal åtgärder för att genomföra den aktuella affärsidén innan emissionerna genomfördes. Dessa åtgärder kan antas ha haft väsentlig betydelse för den värdestegring som uppkommit på aktierna. Vid sådant förhållande får bolaget anses ha varit verksamt redan innan det utomstående ägandet uppkom. Frågan är därmed om det föreligger en sådan undantagssituation som gör att utomståenderegeln kan tillämpas trots att det utomstående ägandet inte har bestått under hela den tid under vilken bolaget varit verksamt. I förevarande fall har sådana omständigheter inte visats föreligga.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut vartill länsrätten kommit.

Föredraget 2008-09-17, föredragande Werth, målnummer 1779-05.

Anm. Samma dag avgjordes mål nr 4048-05 med motsvarande utgång.

Sökord: Fåmansföretag

Litteratur: Prop. 1989/90:110 s. 703 f.
